

Verslag SCCM auditordagen

OHSAS 18001 editie 2015

De overtuiging -en ervaring- van SCCM is dat elke organisatie (hoe klein ook) betere arboprestaties behaalt door het gebruik van de plan-do-check-act aanpak uit de OHSAS 18001-norm

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of veelevoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van deze brochure is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.

Verslag SCCM auditordagen

OHSAS 18001 editie 2015

10 en 12 februari 2015

Discussie over praktijksituaties

Inleiding

Op 10 en 12 februari 2015 heeft SCCM twee dagen georganiseerd voor OHSAS 18001-auditors die werken voor de aangesloten certificatie-instellingen. Sinds 2000 organiseert SCCM jaarlijks de auditordagen voor ISO 14001. In 2009 is hiermee gestart voor OHSAS 18001.

Aan de auditordagen 2015 hebben in totaal 51 OHSAS 18001-auditors deelgenomen.

Doel van de auditordagen

Het doel van de auditordagen is om de kennis over een bepaald arbo-onderwerp te verdiepen en om door bespreking van praktijksituaties ervaringen uit te wisselen en de werkwijze van de bij SCCM aangesloten certificatie-instellingen bij de uitvoering van OHSAS 18001-audits te harmoniseren.

Voor de auditordagen verzamelt SCCM praktijksituaties die worden omgezet in casusbeschrijvingen met vragen hoe te handelen. Een deel van de auditordagen bestaat uit het onderling discussiëren over de gewenste handelwijze en het uitwisselen van ervaringen. Tegelijkertijd wordt daarmee de bekendheid met de inhoud van het OHSAS 18001-certificatieschema vergroot. Ook komen er aandachtspunten naar voren voor de verbetering van onderdelen van het certificatieschema. Deze aandachtspunten worden ingebracht bij het Centraal College van Deskundigen (CCvD). Het CCvD kan besluiten nadere richtlijnen in het OHSAS 18001-certificatieschema vast te leggen, bijvoorbeeld wanneer tijdens de discussies grote verschillen naar voren komen.

Thema auditordagen 2015

Tijdens de auditordagen 2015 heeft het onderwerp fysieke belasting en ergonomie centraal gestaan. In de ochtend heeft Kirsten Schreibers, ergonomoom van adviesbureau Intergo een inleiding over dit onderwerp verzorgd. In de middag is door middel van een case de relatie met het arbomanagementsysteem gelegd. In de middag is verder aandacht besteed aan de wijze en diepgang van de beoordeling van de identificatie en beoordeling van de arbogevechten en -risico's.

Evaluatie auditordagen OHSAS 18001 editie 2015

De deelnemers aan de auditordagen 2015 hebben deze dag als zeer positief ervaren. De aanwezige auditors hebben de kwaliteit van de auditordag met een hoog rapportcijfer gewaardeerd. Gemiddeld werden de dagen met een 7,5 beoordeeld.

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagementsystemen (SCCM)

SCCM werkt samen met het bedrijfsleven, overheden, certificatie-instellingen en andere belanghebbenden aan een eenduidig en gewaardeerd certificaat voor ISO 14001 (milieu), EMAS (milieu), ISO 50001 (energie) en OHSAS 18001 (arbo). SCCM stelt daarvoor onder andere de 'spelregels' voor het certificeren op (zogenaaamde certificatieschema's). Alle activiteiten van SCCM zijn gericht op het gebruik van managementsystemen om de prestaties van bedrijven en organisaties te verbeteren, risico's te beheersen en de relatie met klanten en overheden te versterken. Met een gecertificeerd managementsysteem leggen organisaties de basis voor duurzaam ondernemen. www.sccm.nl is het centrale informatiepunt. Naast overzichten van gecertificeerde organisaties en aangesloten certificatie-instellingen staan op de website hulpmiddelen en tips voor het invoeren van een managementsysteem.

Uitkomsten van bespreking praktijksituaties

In kleine groepen hebben de deelnemers over de cases en vragen gediscussieerd. Na de discussies zijn de uitkomsten in een plenaire sessie besproken. Dit verslag geeft per vraag de gewenste handelwijze weer. Het verslag is op 24 maart 2015 door het CCvD geaccordeerd.

Op de website van SCCM zijn alle cases die in de loop der jaren tijdens de auditordagen ISO 14001 en OHSAS 18001 zijn besproken toegankelijk gemaakt met de gewenste antwoorden. Per onderwerp en per jaar kunnen selecties uit de behandelde cases worden gemaakt.

De volgende onderwerpen zijn tijdens de auditordagen aan bod gekomen:

ONDERWERP	CASENUMMER	VRAAGNUMMERS
→ Identificatie arbogevaren en –risico's	1	1A t/m 1D, 3A t/m 3B
→ Positie zzp'ers en onderaannemers / wet- en regelgeving	2	2A t/m 2C
→ Monitoring en meting	3	4

De vragen zijn beantwoord aan de hand van een bedrijfsbeschrijving van het fictieve bouwbedrijf Bouwer BV, zie bijlage.

Case identificatie arbogevaren en –risico’s en doelstellingen

1

VRAGEN CASE 1

- 1A Voldoet de RI&E van Bouwer BV voor wat betreft fysieke belasting aan de eisen die OHSAS 18001 in 4.3.1 stelt aan de gevarenidentificatie en risicobeoordeling? Zo nee, wat zijn de punten die moeten worden aangepast? Wat is de eventuele zwaarte van de afwijking bij een initiële beoordeling wanneer alleen dit onderdeel onder de maat is?
- 1B Zijn er onderdelen van fysieke belasting waarvoor Bouwer BV een naderonderzoek moet uitvoeren? Zo ja, voor welke onderdelen en welke informatie moet dit onderzoek opleveren?
- 1C Bouwer BV heeft verschillende technische hulpmiddelen zoals tilhulpen etc. en een aantal organisatorische maatregelen waarbij ook fysieke belasting aandacht krijgt. Omdat fysieke belasting in het ‘oranje’ deel van de risicomatrix valt en er geen incidenten zijn, is er geen directe aanleiding voor aandacht in het plan van aanpak voor dit onderwerp. Is dit acceptabel voor het verkrijgen van een OHSAS 18001-certificaat? Zo nee, wat zou u in het plan van aanpak verwachten?
- 1D Verwacht u bij een organisatie als Bouwer BV doelstellingen gericht op het onderwerp fysieke belasting? Geef voorbeelden van doelstellingen met betrekking tot fysieke belasting.

1

GEWENSTE BENADERING CASE 1

- 1A De RI&E van Bouwer BV is erg summier. De verschillende onderdelen van fysieke belasting zoals tillen/dragen, duwen/trekken, werkhoudingen, repeterende bewegingen en energetische belasting zijn in deze RI&E niet herkenbaar. Onduidelijk is of hiernaar gekeken is.

Onduidelijk is of alle functies van de organisatie in de RI&E zijn opgenomen. Tenslotte is onduidelijk wat het bedrijf gaat doen aan de verschillende risico’s omdat er geen plan van aanpak is.

De auditoren vinden dit een kritieke afwijking. Verwacht wordt dat het bedrijf de RI&E aanvult, aangeeft welke maatregelen er al genomen zijn en welk restrisico er overblijft. Op basis van de restrisico’s moet een plan van aanpak worden opgesteld om deze verder te verminderen.

- 1B Op basis van de huidige RI&E is er nog onvoldoende inzicht in de risico's van fysieke belasting en de onderwerpen waarvoor mogelijk een verdiepend onderzoek nodig is. De RI&E moet aangepast worden zoals beschreven in vraag 1A waarna duidelijk wordt waar verdiepend onderzoek nodig is. De belangrijkste risicogebieden worden in de arbocatalogus aangegeven, maar het uitvoeren van de maatregelen uit de catalogus vrijwaart een bedrijf niet per definitie van het uitvoeren van een verdiepend onderzoek.
Het verdiepend onderzoek moet aangeven of de hoog risico gebieden daadwerkelijk een risico is. Het verdiepend onderzoek geeft meer in detail inzicht in de risico's en de mogelijke maatregelen.
- 1C Het is niet acceptabel dat de organisatie geen plan van aanpak heeft. Dit is een wettelijke eis. Er zijn nog een aantal risico's die gescoord zijn als oranje. Vanuit de continue verbetering die gevraagd wordt in de OHSAS 18001-norm, mag in deze situatie verwacht worden dat het bedrijf een plan van aanpak heeft opgesteld om tenminste de huidige situatie te handhaven, maar bij voorkeur ook te verbeteren.
- 1D Er worden doelstellingen voor fysieke belasting verwacht bij Bouwer BV. Op dit moment is er nog te weinig kennis voor het formuleren van specifieke (meetbare) doelstellingen. Met de huidige informatie kun je als doelstelling formuleren:
- nader analyseren van het ziekteverzuim (soort verzuim, oorzaak, lengte);
 - risico's die hoger dan een 3 scoren in de RI&E nader onderzoeken;
 - implementeren van de maatregelen ten aanzien van fysieke belasting uit de arbocatalogus.

Case positie zzp'ers en onderaannemers

2

TOELICHTING CASE 2

Op de bouwplaats heeft Bouwer BV alleen eigen uitvoerders en timmerlieden (= voorman bij kleine projecten). Voor de overige werkzaamheden worden zzp'ers en onderaannemers ingeschakeld. De zzp'ers werken onder directe verantwoordelijkheid van de uitvoerder of voorman op de bouwplaats. Personeelsleden van onderaannemers voeren op de bouwplaats een vooraf overeengekomen opdracht uit. Deze personeelsleden staan onder de directe leiding van de onderaannemer.

- 2A Hoe ligt de verantwoordelijkheid van Bouwer BV ten aanzien van ingeschakelde zzp'ers en werknemers van onderaannemers die actief zijn op de bouwplaats ten opzichte van de eigen werknemers? Is er een verschil tussen de zzp'ers en de werknemers van onderaannemers en zo ja, wat is het verschil?
- 2B Heeft het antwoord op 2A consequenties voor de inhoud van de RI&E en de te nemen technische en organisatorische maatregelen met betrekking tot risico's door fysieke belasting? Zo ja, welke?
- 2C Wat verwacht je van Bouwer BV wanneer geconstateerd wordt dat personeel van een onderaannemer de Arbowet overtreedt omdat regelmatig materialen worden getild die zwaarder zijn dan 25 kilo?

- 2A Zzp'ers die als medewerker worden ingehuurd moeten volgens de wet hetzelfde behandeld worden als eigen medewerkers. Zie ook de brochure [Zelfstandigen en de Arbowet](#) van het ministerie SZW. De onderaannemer is verantwoordelijk voor zijn eigen personeel. Bouwer BV hoeft voor de medewerkers van de onderaannemer in principe geen zaken te regelen. Aangezien zowel Bouwer als de onderaannemer op dezelfde bouwplaats werken, worden wel afspraken gemaakt over samenwerking en het gebruik van hulpmiddelen die op de bouwplaats aanwezig zijn.

Voor zzp'ers die als onderaannemers worden ingehuurd, moeten goede afspraken gemaakt worden om duidelijk te maken waar de verantwoordelijkheden liggen.

De RI&E beoordeelt alleen de eigen activiteiten van Bouwer BV inclusief de activiteiten van ingehuurde zzp'ers. De risico's verbonden aan de activiteiten uitgevoerd door onderaannemers worden niet opgenomen in de RI&E. In het VG-plan, de VG-deelplannen en de Taak Risico Analyse wordt gekeken hoe de verschillende organisaties op de bouw elkaar kunnen beïnvloeden.

- 2B Uit de RI&E moet duidelijk zijn dat de ingehuurde zzp'ers onderdeel uitmaken van de RI&E. Voor Bouwer BV en voor de onderaannemers gelden dezelfde wettelijke eisen. Dit betekent dat als de onderaannemer de regels overschrijdt, zij hierop door Bouwer BV aangesproken moeten worden.

In het managementsysteem moet, vanuit normelement 4.4.6 onderdeel C worden vastgelegd op welke wijze Bouwer BV met risico's van aannemers en bezoekers omgaat. Bijvoorbeeld hoe wordt het beleid gecommuniceerd? Zijn er bij inkoop of in het contract eisen aan de onderaannemer vastgelegd?

- 2C Bij het tillen van lasten zwaarder dan 25 kg wordt verwacht dat Bouwer BV de onderaannemer hierop aanspreekt. Heeft Bouwer zijn beleid kenbaar gemaakt aan de onderaannemer? Heeft de onderaannemer aangegeven dat hij zich aan het beleid gaat conformeren?

Case wet- en regelgeving en beoordeling naleving

3

TOELICHTING CASE 3

In de presentatie tijdens de ochtend is ingegaan op de wet- en regelgeving met betrekking tot fysieke belasting en trillingen. Daarnaast is informatie te vinden in het bijgevoegde deel van de arbocatalogus en andere onderdelen uit de arbocatalogus.

3

VRAGEN CASE 3

- 3A Tot op welk detailniveau dient Bouwer BV de wettelijke eisen ten aanzien van fysieke belasting te hebben vastgelegd? Geef aan de hand van de informatie uit de arbocatalogus aan welke eisen uit wet- en regelgeving in de registratie minimaal moeten zijn opgenomen.
- 3B Geef aan hoe de eigen beoordeling van Brouwer BV van de compliance ten aanzien van fysieke belasting er uit zou moeten zien om aan OHSAS 18001 te voldoen.

3

GEWENSTE BENADERING CASE 3

- 3A Een groot deel van de wettelijke eisen is te vinden in de arbocatalogus. De organisatie dient in het managementsysteem vast te leggen welke wettelijke eisen (tot op artikelniveau) op de organisatie van toepassing zijn. Vervolgens moet aantoonbaar zijn dat de maatregelen uit de catalogus zijn uitgevoerd of dat gelijkwaardige maatregelen zijn genomen. Gelijkwaardige maatregelen zijn maatregelen die hetzelfde beschermingsniveau bieden. Daarnaast moet in het managementsysteem vastgelegd zijn op welke wijze met een vastgestelde frequentie beoordeeld wordt of nog aan deze maatregelen wordt voldaan.

Naast de arbocatalogus zijn er nog andere wetten van toepassing. Deze worden tot op artikelniveau uitgewerkt en met een vastgestelde frequentie wordt de compliance beoordeeld. Zie ook het informatieblad [Naleving wet- en regelgeving](#).

- 3B In de arbocatalogus van de bouw wordt aan een groot aantal verschillende aspecten van fysieke belasting aandacht besteed. Een mogelijkheid is om per functionaris te beoordelen of de maatregelen uit de arbocatalogus zijn uitgevoerd. Indien er geen arbocatalogus is, wordt vanuit de naleving van wet- en regelgeving verwacht dat net als de opzet van het register, ook de naleving tot op artikelniveau wordt uitgevoerd. Een mogelijke methode is om een artikel te vertalen in 1 of meerdere vragen waarmee de naleving concreet kan worden getoetst.

Case monitoring en meting

4

VRAAG CASE 4

- 4 Op welke manier zou het onderdeel meting en monitoring moeten zijn ingevuld om inzicht te krijgen in de uitvoering van het beleid met betrekking tot fysieke belasting (in het bijzonder ook in relatie tot zzp'ers en onderaannemers)?

4

GEWENSTE BENADERING CASE 4

- 4 Meting en monitoring wordt op verschillende manieren ingevuld. In dit geval kan worden gedacht aan:
- een leveranciersbeoordeling van onderaannemers;
 - beoordeling van opleidingen van ingehuurd zzp'ers;
 - registraties van werkplekinspecties waarmee naleving van afspraken wordt beoordeeld;
 - naleving van de arbocatalogus en overige wet- en regelgeving;
 -

BIJLAGE

Bedrijfsbeschrijving bouwbedrijf Bouwer BV

Bouwer BV is een bouwbedrijf voor utiliteits- en woningbouw. Het bedrijf heeft 100 man personeel in dienst. Hiervan werken er circa 50 op kantoor en circa 50 op de verschillende bouwplaatsen. Het bedrijf werkt aan zowel kleine als grote bouwprojecten en verzorgt nieuwbouw, renovatie en onderhoud van panden.

De werkzaamheden op de bouwplaatsen betreffen de 'gewone' activiteiten zoals je die in de bouw tegenkomt. Het bedrijf heeft voor de bouwplaatsen alleen uitvoerders en timmermannen in dienst. De laatste treden soms ook op als voorman. De uitvoerders zorgen voor de projectleiding en sturing in een project. Bij grotere projecten is de uitvoerder permanent aanwezig. Bij kleine projecten heeft een uitvoerder meerdere projecten en treedt de timmerman op als voorman, die dan de leiding heeft. Alle specialistische werkzaamheden worden uitbesteed. Denk hierbij aan funderingswerkzaamheden, metselen, gevelwerkzaamheden, betonstorten etc. Hiervoor worden zowel bedrijven als zzp'ers ingehuurd.

Managementsysteem

Bouwer BV is VCA**-gecertificeerd en heeft een ISO 14001-certificaat. Bouwer BV heeft de ambitie om ook een OHSAS 18001-certificaat te behalen.

Ongevallen en ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage bij Bouwer BV is:

2013:	4,12
2014:	5,71

Uit de verzuimcijfers blijkt dat het grootste aantal ziekmeldingen afkomstig is van bouwplaatspersoneel. In de directiebeoordeling schrijft de directie: het verzuim blijft de afgelopen 4 jaar oplopen. Het aantal ongevallen is in 2014 afgenomen. De gemiddelde leeftijd van het personeel op de bouwplaats neemt geleidelijk toe. De langdurige verzuimgevallen (ongeveer de helft van het ziekteverzuim) zijn vooral niet werkgerelateerd (hartinfarct, kanker, immuunziekte). Soms zijn het twijfelgevallen als een hernia en rugklachten.

Het kort verzuim is gemiddeld 4 dagen waarbij er in 2014 slechts 2 bedrijfsongevallen zijn geweest, een keer 5 dagen verzuim en 1 keer 2 dagen.

De ongevalsfrequentie (IF-frequentie) was in 2013: 26,9 en in 2014: 19,1.

Maatregelen met betrekking tot fysieke belasting

Verschillende aspecten van fysieke belasting zijn aan de orde: tillen, duwen, trekken, staande werkzaamheden maar ook gehurkt/gekniel en af en toe werkzaamheden in kleine ruimten en gekke werkhoudingen.

Om de fysieke belasting van de werkzaamheden te beperken heeft het bedrijf verschillende maatregelen genomen:

- technische hulpmiddelen zoals tilhulpen, materiaalliften en verreikers;
- instructiemateriaal voor bediening van de technische hulpmiddelen;
- voorlichting en onderricht;
- PAGO en de mogelijkheid om een bedrijfsarts te consulteren.

Elke maand wordt er een toolbox gehouden waarvan er minimaal één keer per jaar aandacht wordt besteed aan fysieke belasting. Daarnaast is er minimaal één keer per jaar een voorlichtings-bijeenkomst over een van de arboaspecten van het werk. De medewerkers zijn daarmee op de hoogte van de risico's van hun werkzaamheden. Dat wil niet zeggen dat iedereen zich altijd aan alle afspraken houdt, maar er zijn geen ongevallen gerelateerd aan fysieke belasting.

Activiteiten per project

- Start-werkvergadering.
- Per project is er een VG-plan. Er zijn deel VG-plannen van de betrokken onderaannemers.
- Er worden TRA's opgesteld door Bouwer BV (al dan niet in samenwerking met betrokken aannemers).

Bij de case waren tijdens de auditordagen de volgende bijlagen beschikbaar:

- RI&E Brouwer BV;
- Arbocatalogus fysieke belasting timmerman nieuwbouw;
- Arbocatalogus Bouw: tillen, dragen, duwen en trekken van zware lasten;
- Delen uit de cao Bouwnijverheid ten aanzien van veiligheids- en arbobepalingen.

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen.
Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichthouders, certificatie-instellingen
en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Mijn.sccm is hét kennisplatform voor ISO 14001 en OHSAS 18001.
Op mijn.sccm vindt u onder andere samenvattingen van de meest relevante
milieu- en arbowet- en -regelgeving en halfjaarlijkse overzichten van
gewijzigde wet- en regelgeving. Kijk op mijn.sccm.nl en meld u aan!

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagementsystemen

Postbus 13507
2501 EM Den Haag
T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag, 19 juni 2015